203085

Bibliotheca Hung. Sankovichiana
C. ord. 13.

INSCRIPTIONES ROMANO TRANSILVANICAE

HONORIBUS

EXCELLENTISSIMI

AC

ILLUSTRISSIMI

DOMINI DOMINI

COMITIS

ANDREAE

AB

HADIK

MAGNAE CRUCIS INSIGNIS

ORDINIS MILITARIS REGIO - THERESIANI EQUITIS,

SS. CC. ET APOSTOLICO-REGIARUM MAJ.

ACTUALIS INTIMI STATUS CONSILIARII,

GENERALIS EQUITATUS,

UNIUS INCL. LEGIONIS UNGARICAE EQUESTRIS

ORDINIS TRIBUNI,

REGII COMISSARII,

EXCELSIQUE GUBERNIALIS CONSILII REGII

MAGNI PRINCIPATUS TRANSILVANIAE

PRAESIDIS,

AC PER EUNDEM PRINCIPATUM, PARTESQUE EIDEM

REAPPLICATAS SUPREMI CAESAREO-REGIORUM

ARMORUM PRAEFECTI

ET

BUDENSIS GUBERNATORIS.

OBLATAE

AB

ILLUSTRISSIMO

L. B. JOSEPHO THOROCZKAY

DE THOROCZKO.

AA. LL. PHILOSOPHIAE. ET MATHESEOS AUDITORE.

CLAUDIOPOLI

TYPIS COLLEGII ACADEMICI SOCIETATIS JESU. ANNO M. DCC. LXVII.

601183

N.M.N.MUZEUM KÖNYVTÁRÁBÓL

203.085

R 1965

EXCELLENTISSIME COMES
HEROS
ERUDITISSIME!

Nter arma Musæ Langvent : TIBI *Pallas Victoriarum præmium Numum Othonis aureum medios inter armorum strepitus detulit:* Qualis *quantusve* HEROS, *qui Martem, Pallademque sociasti ! Optarem porticum illam* TIBI *statuere, quam Pœcile dictam post Marathoniam Victoriam Miltiadi construxerant Athenienses"; at enim utro major sis : Sago, an Toga: definiant alii. ; Boni omnes id precamur ; ut qui* TE *Marti simul, & Palladi immolas, antequam Victima occumbas,* TEmet TIBI *reddere velis, atque testimonio numorum (Vitellius etiam* TIBI *præsto est) facias palam : Scriptores multos, vel sibi non constare, vel Lacunis intermissos medicam manum desiderare. Quæsivit olim Arrianus (in Periplo maris rubri) utrum*

" Cum Nepellile. Cap. 11. &c.

Bary-

Barygazis ad Gangem usque Alexander M. penetravit : Ἀφ' οὗ μέχρι νῦν ἐν Βαρυγάζοισ παλαιαὶ προχωρῆσι δραχμαὶ γράμμασιν ἑλληνικοῖσ ἐγκεχαραγμέναι: Ἐπίσημα τῶν μετ' Ἀλέξανδρον βεβασιλευκότων Ἀπολλοδότε, καὶ Μενάνδρε. *Ex quo ad hæc usque tempora in Barygazis antiquæ Drachmæ reperiuntur, Græcis insculptæ Literis cum insignibus Apollodoti, & Menandri, qui post Alexandri obitum illic regnarunt &c. Potuisses* HEROS ERUDITISSIME *Arriano huic suppetias tulisse e* TUIS *Syro-Macedonibus, quorum* TIBI *mirifica supellex. Patere igitur* HEROS *Inclyte, ut supellectili* TUÆ *pro tenuitate mea fœnerer, & quoniam Livius, Polybiusque familiares* TUI, *æquam Lapidum Inscriptionibus deferunt auctoritatem, has Inscriptiones Romano-Transilvanicas* TUIS *gratiis dicem, & consecrem.*

Clientum Infimus

L. B. JOSEPHUS THOROCZKAY.

I.

ALBÆ JULIÆ

Nunc

CAROLINÆ

Saxo, præter geminam defunctorum effigiem hæc erant insculpta.

NISI VTILE EST, QVOD FACIMVS
STVLTA EST, GLORIA.

II.

IOVI SVMO EX
SVPERANTISSIMO.
DIVINARVM HV
MANARUM QUE
RERUM RECTORI.
FATORVM QVE AR
BITRO . . . .
. . . . PRO
. . . . LEG
. . . . . .

Quia hæc Albæ Juliæ inventa est. Supplendum esset LEG. XIII. vel VII. Apulensis. Splendidiora Jovis apposita reperies nuspiam.

III.

IOVI STATORI.
HERCVLI VICTORI.
M. VLP. NERVA TRA
JANVS CAESAR
VICTO DECEBALO.
DOMITA DACIA.
VOTVM SOLVIT.

Inter Jovis cognomina sunt etiam Diespiter. Capitolinus. Victor. Magnus. Æternus. Servator: ut e sequenti patet.

IV.

IOVI.
OPTIMO MAXIMO.
SERVATORI.
CONSERVATOR.
P. AELIVS CHRESTUS.
EX VOTO SVSCEPTO
ARAM CONSECRAVIT.

V.

DEO MAG
NO ÆTERN.
L. STATIVS DI
ODORVS QVOT,
SE PRECIBUS
COMPOTEM
FECISSET
V. S. L. M.

ÆTENR. Lege Æterno Lælius Statius &c.

VI.

SILVANO.
ALGINVS.
MARIANUS.
LEG. LEG. XIII. G.

Panaque, Silvanumque Patrem, Nymphasque sorores Georgic. L. 2. ℣. 494.

Legatus legionis XIII. Duo genera legatorum: Consulares, & Prætorii, quorum ille toti exercitui præerat; isti legionibus singulis bini.

Ductores Teucrum primi, & dilecta Juventus, Consilium summi Regni de rebus habebant *Virgilius*.

Legio Ulpiana, id est decima tertia Gemina, angustas illas portæ ferreæ fauces, cui proxima fuit, adversus impetum Sarmatarum, observabat. Apulensis vero VII. & I. Adjutrix Jazygibus oppositæ erant. Fuerunt plures in Dacia Legiones, sed Tertia - decimani, & septimani lapides frequentissimi, qui Carolinæ nunc etiam in multis domorum stratis visuntur. Vide Tacit. L. 2. Zamoscium p. 85. editione Anni 1593.

VII.

VII.

CÆLESTI AVGVSTAE.
AESCVLAPIO. AV
GVSTO. ET GENIO
CARTHAGINIS. ET
GENIO. DACIARVM.
OLVS. TERENTIVS.
PVDENS. VFFEDI.
LEG. XIII. GEM. LEG.
AVG. PRO. PRÆT.
PROVINTIAE RETIAE.

Veneri in aliis inſcriptionibus æternæ Cœleſti
- - - - colitur
Moræ Deæ, nomenque loci, ceu Numen adorant. *Prudentius.*
Terentius Vivens Fecit, Factum eis dari juſſit. Legionis XIII. Geminæ Legatus Auguſti Pro Prætor. - - - -

VIII.

PRO SALVTE
DOMINI NOSTRI.
SANCTISSIMI AN
TONINI. PII. AVG.
NYMPHIS. NOVIS.
SACRVM, RVSTRIVS.
SVPLICIA.
LEG. XIII. G. ANIO.

Ex noxiorum bonis ſacra facere conſveverant delatis non in ærarium mulctis, ſed ad aras Deorum, velut anathematibus.
ANIO Abſolvit Nomine Ipſius Obtulit, id eſt, ſupplicia.

IX.

IM. CAES.
M. AVR. ANT. AVG. III. ET
IMP. CAES.
L. AVR. VER. AVG. II. COS.
PER. LEG. XIII. G. SVB. CVRA.
P. FVRI. SATVRNINI. LEG.
PR. PR. COS. DES.

Imperatore Cæſare Marco Aurelio Antonino Auguſto tertium & Imperatore Cæſare Lucio Aurelio vero Auguſto ſecundum Conſulibus per Legionem XIII. Geminam ſub cura Publii Furi Saturnini Legionis pro Prætor conſul deſignatus.

X.

TIB. IVL. FLACCI.
LEG. AVG. PROVINC.
COL. VLP. TRAI. AVG. DAC.
S. COLOM. A IMPERATOR,

Statuit Columnam Augusto Imperatori Flaccius Legatus. In Colonia Ulpia Trajana dicta, ubi hæc steterit præmissis pluribus inscriptionibus definiemus.

XI.

C. CVRT. - - - - -
OLLIVS. TROGVS. - - - -
VIARVM CVRANDARVM. - - - -
QVAESTORI VRBANO. - - -
INTER TRIBVNITIOS. ADI. V. DAD,
PRAETORI. PEREGRINO. III. III. VIRO
TVRMIS DVCENDIS PRAEFECTO. VIME
NI. DAIDI
CVRATORI VIAE. CLODIAE. ANNIAE. CAS
SIAE. GEMINAE. LEG. IMP. ANTONINI. AVG. PII.
LEG. XXX. VAL. VICT. PROCON. PROVINCIAE.
COLLIAE. LEG. PRI. IMP. ANTON. AVG. PII.
PROVINCIAE DACIAE.
COL. VLP. TRAIANA DACIC.
SARMIZEC. PATRONO.

Via Clodia (putat Zamoscius) significare viam, quæ Claudiopolis Urbis territorium secabat. Ænnia Enyedinum perstringebat. Cassia ultra Apulum, seu Albam ducebat. Provinciæ Colliæ, seu a collibus dictæ, nunc Transalpina.

XII.

Ostrobini. Est vicus in Provincia Vajda-Hunyad.

SEVERO PIO.
COLONIA VLPIA.
TRAIANA AVG.
DACIC. SARMIZ.

XIII.

Item Ostrobini sequentes.

ROMVLO PARENTI MARTI AVXILIATORI
FELICIBVS AVSPICIIS CAESARIS DIVI NERVÆ
TRAIANI AVGVSTI CONDITA COLONIA
DACICA ZARMIS PER M. SCAVRIANVM
EIVS PR. PR.

XIV.

XIV.

ET FORTVNAE SECVNDAE.
CAES. M. ANTONINI. IMP.
M. LICINIVS. COR. II. VIR.
COL. DAC. SARMIZ. ET FLA
MEN DIALIS. SIGNVM. IO
VIS. EX VETVSTATE. RE
STITVIT.

Licinius hic Duum vir Coloniæ fuit. Duum virorum officium fuit varium, alii ſacris faciundis, & cuſtodiendis libris ſybillinis præficiebantur, alii Duum-viri erant ædium ſacrarum Locandarum vel reſtituendarum, item Duum-viri Navales, denique Duum-viri perduellionis. Licinius vero hic ædium ſacrarum &c. Duum vir fuerit quia etiam Flamen Dialis, id eſt Sacerdos, Jovis miniſterio adſignatus fuit.

XV.

IMP. CAES.
M. ANTONIO GOR
DIANO. PRO FELICI.
AVG. PONTIF. MAX.
TRIB. POT. II. COS. PP.
COLONIA. VLPIA.
TRAIANA. AVG. DACIC.
SARMIZ. METROP.
DICATISSIMA NV
MINI MAIESTATI
QUE EIVS.

XVI.

IMR. CAES.
M. AELIO ANTONINO
PIO AVG. PONT. MAX.
TRIB. POT. XVI. PP.
CVIVS NVTV ET AVSPI
CIIS PROVINCIA DACI
CA GVBERNATVR. M.
SVRRIANVS PR. PR.
NVMINI EIVS.

XVII.

IMP. CAES. DIVI NERVAE
TRAIANO HADRIANO AVG.
PONT. MAX. COS. III. PP.
CVIVS VIRTVTE DACIA IMP
RIO ADDITA FELIX EST
M. ARRIVS Q. R. COL. VL.
PIAE TRAIANAE SARMIZ
DEVOTVS NVMINI EIVS
EX VOTO P.

XVIII.

IMP. CAES. ANTONINO.
PIO. AVG. COLONIA.
SARMIZAE GETHVSA.

Zamoſcius inquit : Trajanus poſtquam Decebalum regno pariter, & vita exuit, regiam ejus, Ulpiam Trajanam de ſe cognominavit, quæ antea Sarmiz vocabatur, cui etiam alterum nomen additum Æthuſa, ac poſtea Ægethuſa, denique coacervatis nominibus priſcis, & recentibus dicta eſt: Ulpia Trajana, Sarmiz Ægethuſa. Porro Æthuſa dicta eſt a colonis Græcis, nam & Bizantium, quod nunc Conſtantinopolis eſt, Æthuſam fuiſſe dictam aſſerit Volaterranus. Quoniam vero lapides plurimi his ſimiles, aut qui Coloniæ Ulpiæ Trajanæ Dacicæ meminerunt in Valle Háczek, Várhely, Oſtrovii, Brettæ, Kornéſdii, Gradiſtiæ eruti ſunt, quid vetat ſtatuere hanc inibi coloniam extitiſſe? novem Inſcriptiones ſat, ſuperque iſtud teſtantur.

XIX.

T. LAELIVS T. F. VET.
FLAMEN. SAC. Q.
COL. APVL. ARAM
HANC ROMAE CON.
P. S. F. C.

Titus Lælius Titi filius Veturianus id eſt e tribu Veturia Flamen Sacerdos Quirinalis Coloniæ Apulenſis Aram hanc Romæ conditori proprio ſumpto Faciendam curavit. Extat hæc ad Templum Valachorum Albæ.

XX.

PVB. AELIAE IVLIANAE
MARCELLAE, SP. GIL. P. AEL.
IVLIAN. ET. Q. R. FLAMEN. ET
II. VIRAL. COL. APVL.
ET ADOPTIV. P. AEL. MARCELLI
VE. EX PRAEF. LEGG. VII.
CL. ET I. ADIVT. DADES ET
FILETVS ACTOR.

Zamoſcius interpretatur: Publiæ Æliæ Julianæ, Marcellæ Spuriæ Filiæ: Publius Ælius Julianus ex tribu Veturia Quæſtor Reipublicæ; Flamen & Duum Viralis Coloniæ Apuli, & adoptivus Publii Ælii Marcelli Veterani ex Præfectura Legionum Septimæ Claudiæ, & Primæ Adjutricis. Dades, & Filetus actor Dades id eſt Curator Ἀπὸ τȣ̃ δαδύνειν φίλητος autem amabilem ſignificat.

XXI.

XXI.

IBERO PATR.
IB. CL. RVFVS.
DEC. COL. ET
FLAMEN.
MVN. APVL.

Coloniarum Municipiorumque Senatores erant ſimul Decuriones. Decurio Palmyrenus apud Sext. Ruf. Princeps Civitatis.

XXII.

ESCVLAPIO ET HYGIAE
L. SEP. NIGRINVS. PATRO.
COLL. FABR. COL. APVL.
PRO SALVTE SVA ET SVORVM
POSVIT.

Patri Collegii Fabrorum Coloniæ Apulienſis.

XXIII.

NVMINI.
ESCVLAPI
C. IVL. METROP.
ANOS. II. COL.
SARM. SACERD.
DEI EIVSDEM PON.
TIF. Q. Q. II, VIR. COL.
APVLI EX VOTO.

XXIV.

AVRELIAE APOLLONIAE,
T. AEL. LVPVS. COR.
PONTIF. ET II. VIRAL.
COLONIAE APVLENSIS.
MATRI CARISSIMAE.

Titus Ælius Lupus de Tribu Cornelia, e qua etiam Cicero fuit.

Senæ iſtæ inſcriptiones Albæ repertæ palam faciunt hanc fuiſſe partem Coloniæ Apuli, prope fluvium Ampoi.

Danubiusque rapax, & Dacicus orbe remoto Apulus. *Ovidius* de flu. Ampoi.

Scriptores complures aſſerunt Maruſium mediam coloniam Apulum interluiſſe.

XXV.

AESCVLAPIO. ET
HYGIAE P. AEL. SY
RVS. AVG. M. SEP. APV
ET VALE SEVERA CON
IVX ET AEL. SVRA FI
LIA EX VOTO PORTI
CVM. PEDES. XXX. E

Publius Ælius Syrus Augustalis Militum Legionis VII. Apulensis, & Valeria Conjux, & Ælia Syra Filia ex voto Porticum altam Pedes xxx. erexerunt. Augustales dicebantur, qui primos ordines in bello ducebant. Ita Veget. Rei milit. L. 2. c. 7.

Dicebantur etiam Augustales Cæsarei ministri.

XXVI.

C. ATRIVS C. F. GRVTA
MINA CRESCENS C.
APVLI. MIL. LEG. XIII.
GEM. VIXIT. A. XXXV.
VALENTINVS.

XXVII.

I. O. M. IVNONI. MI
NERVAE ET AESCV
LAPIO: DOMINO
SEPTIM. ASC. HER
MES. LIBERTVS
NVMINIS. AES
CVLAPI HABENS.
ORNAMENT. DEC.
COL. APVLE. AVG.
COL. EIVSDEM
V. P.

Forte Medices gnarus se se prædicat Æsculapii habere ornamentum, & ob felicem medicaminum successum voto posuit hoc monumentum. Istud Hermes cognomen a Trismegisto Philosopho mutuatum innuit.

XXVIII.

M. Q. DONATVS
SILVANO AVG.
SACR.
V. S. L. M.

Votum solvit libero munere.

XXIX:

XXIX.

PRO SAL. AVGG.
MART. CONSER.
PAEL RVFINVS
ADIVTOR.
OFF. RAT. VOVIT
CORNIC. PRAEF.
CASTR. LEG. XIII. G.
V. L. P.

Vovit Cornicularius Præfecti Caſtrorum Legionis XIII. Geminæ. Corniculari milites beneficiarii erant Tribunorum, & Centurionum. Corniculo merere ait Svetonius. Nunc etiam beneficiarii famuli Valachico idiomate Gornik vocantur.

XXX.

IMP. GENIO
GORDIANI
PII INVICTI
AVG. PETRONIVS
POLIANVS V. C.
GORD. LEG. AVG.
P. PR. R. ET
IM BELGICARVM.

Genio Imperatoris, nimirum cujuſque rei dicebatur ſuus Genius. Prudentius contra Symmachum L. 2. v. 444.

Quamquam cur Genium mihi fingitis, unum cum portis, domibus, thermis, ſtabulis ſoleatis adſignare ſuos Genios.

XXXI.

I. O. M.
ET DIS PENATIBVS
SCAVRIANVS.

Geniis affines erant domeſtici Dii, ſeu Penates.
Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine longo
Cura penum ſtruere, & flammis adolere Penates.
Æn. L. 1. v. 708.

Scaurianus forte e proſapia illius Scauri, qui Carbonaria vitam tolerare coactus, Nobiliſſimus ſubinde Grammaticus, & præceptor fuit Alexandri Severi.

XXXII.

ÆSCVLAPIO.
ET HYGIAE.
P. ANTONIVS.
SATVRNI
NVS. D. C. C. O.
V. S. L. M.

Hygeia Æſculapii Filiæ.

Decurio Coloniæ conſtitutus Votum ſolvit Libero Munere, Forte ob redditam valetudinem.

XXXIII.

ISIDI. MYRIONI
MA. C. IVL. MAR
TIALIS PATER ET
L. LIVIVS. VICTORI
NVS. QUAESTOR.
COLLEGIO ISIDIS.
D. D.

Iſidem Myrionem ſcribit a Cognomine Ægypti rege, ubi Iſis ſumme colebatur. Romæ Sacerdotibus Iſidis, cujus cultus Piſone, & Gabino Conſulibus, utpote turpiſſimorum conventus, prohibitus eſt, a Fla. Domitiano ſummus deferebatur.

XXXIV.

SOLI. INVICTO.
AEDEM RESTITVIT.
C. CAVRELLIVS.
SABINVS. LEG. AVG.
LEG. XIII. GEM.

XXXV.

SOLI. SACR.
Q. CAECILIVS.
LAETVS. AVG.
LEG. XIII. G.
V. S. G.

Sol Romanis cultus Templis, & Ludis. Antonius omnes Deorum cultus exſtructo templo Solis Heliogabali in monte Palatino ad hoc unum voluit transferri. Forte hujus Solis templum Caroli. næ inchoarunt ubi hæc eruta ſunt.

XXXVI.

XXXVI.

SOLI.
INVICTO.
C. CAECILIVS.
LAETVS.
LEG. AVG.
LEG. XIII. G.
V. L. S.

An vero in Aranyas-Lonya, ubi hic Lapis repertus eſt, fuerit Templum Solis, non liquet; iſtud pro explorato habemus: Albæ Juliæ, nunc Carolinæ, Solis templum ſtetiſſe.

XXXVII.

SOLI.
Q. MARCIVS VICTOR.
FELIX. MAXIM
LIANVS. LEG. AVG.
LEG. XIII. GE. F. PVLIA
FENA. CAELLIANA.
C. FEIVS. ET P. MARTIVS.
VICTOR. MAXIMILIANVS.
G. P. FILIVS VOTO.

Soli, quem G. P. Genii parentum inſtar colebat, Filius voto dedit.

XXXVIII.

I. O. M. IVNONI. REGINAE.
PRO SALVTE IMP. M. AVR. AN
TONINI. PII. AVG. ET IVLIAE. AVG.
MATRIS. AVG. M. VLPIVS. MVCIANVS.
MIL. LEG. XIII. GEM. HOROLOGIARE
TEMPLVM. A SOLO. DE, SVO,
EX VOTO FECIT.
FALCONE ET CLARO COSS.

Ulpius itaque Mucianus Albæ Juliæ ubi hæc inventa, templum Horologiare de ſuo propriis impendiis erexit. Templi Sacerdos ſeu Flamen, Solis Sacerdos ſacra adcurabat. Juliæ Auguſtæ Matris meminit, ſeu Juliæ Domnæ Aug. uti in numis municipalibus Colon. Laodiceæ. Cæs. Antiochiæ &c. legitur. Fuit hæc ſeptimii Severi uxor, Noverca Caracallæ, Mater Getæ, quorum diſcordes animos ita affatur inquit Herodian. L. 4. Terram quidem, & mare inveniſtis, o filii quomodo divideretis, Matrem autem qua ratione dividetis?

XXXIX.

Albæ Carolinæ.

I. O. M.
CONSERVATORI.
M. VALERIVS. LON
GINVS. VC. LEG. LEG.
XIII. GEM. SEVERI
ANAE. CVM SVIS.
EX VOTO.

XL.

Albæ Carolinæ.

D. D. O.
HECATENI PATRES
EX DE ARAM POSIERVNT
C. CAST. PVLC.
D VETRINÁREI.
TITANE. RVF.
PRO. SLVT. SV.
MILTQ. LEG. XII.

Diis Optimis Hecateni Patres ex devotione aram posuerunr, Cajus, Castorius, Pulcer Duetrianei, Titaneo Rufo pro salute sua, militumque Legionis XII.

Hecateni id est ab Hecate sic dicta, cujus sacra procurabant *Duetrianei* ex cognomine Loco orti. *Leg. XII.* tametsi hæc in Dacia fuisse non Legatur, poterant tamen in ea esse aliqui ad illam pertinentes.

XLI.

C. RVTILIO. COCLITI. C. F:
VIRO GYMNASIARCHAE.
LEG. IMP. CAES. M. AVR. ANTONINI.
AVG. PROPR. DACIAE HONORVM.
OMNIVM. CANDIDATO. PRAEF. LEG.
XIII. G. DONATO. SACRA. CORONA.
MVRALI. OB REM FORTITER CESTA.
IN. EXPEDICIONE DACICA. S. L. Q.
VIP. TRHIA. SARM. PATRONO.
DE REP. B. M. P.

Corona muralis velut muri pinnis decorata dari solita est ab Imperatore ei, qui primus hostilem murum subiit. Coronæ militares præcipuæ octo erant, Triumphalis, Obsidionalis, Civica, Muralis, Castrensis, Navalis, Ovalis, Oleagina. Hastæ muralis, Vexillorum, totidem nempe præmiorum meminit hæc inscriptio Albæ Juliæ eruta, & a Zamoscio recitata.

XLII.

XLII.

C. IVL. GE. THEVEST.
CORINTHIANO. PRAEF.
COH. VII. GALL. TRIBVN.
COH. I. BRITT. ITEM VEXIL.
DACOR. PARTHIC. CVI.
OB VIRTVTEM SVAM.
SACRATISSIMI IMP. CORO
NAM MVRALE. HASTAM
PVRAM. & VEX LVNARGENT.
INSIGNE. DEDERVNT.
PRAEF. ALAE. CAMPA. Q.
IDEM ∞. VIXIT ANNIS.
XXXIX.
MARCIVS ARRIANVS.
ET IVLI. CLINASET.
PISONATVS. HE
REDES. FC.

Vexillum Lunargenteum hoc eſt lunæ inſtar candidum aut Luna argentea inſignitum. Luna vexillis adhibita ſingularis imperii imago erat. Arrianus hic forte ex illa familia cujus numum memorat Zamoſcius, pars Antica refert: MARRIVS SECVNDVS. Poſtica: Coronam Muralem & Clathrum, in quorum medio haſta, ſunt autem Clathri portarum munimina, ejusdem argumenti Lapidem commendat idem Zamoſcius in eodem oſtrovv vico detectum.

XLIII.

M. LICINIO. MVCIANO. CENS. - - - -
CRESCENTI. EQ. - - - - - - -
NIS. VI. & XIII. G. DONIS DONATO
TVTEM. ET FORTITVDINEM. - - -
BELLO DACICO. AB. IMP. TRA
IANO.
CORONA VICTRICI. PVRA HASTA
TOR
QVIBVS ARMILLIS. PHALERIS. 7.
COH.
I. DACIC. VIGIL. 7. COH. VII. PR.
PRIMI
PILARI. ALAE CAMPANAE. DEX.
CVRATORI. REIP. EADEM. PLEPS.
ORDOQ. TRAIANEN. PATRONO.
B. M. P.

Zamoſcius ita interpretatur: Marco Licinio Muciano Cenſori, Creſcenti Æquiti præfecto legionis ſeptimæ, & decimæ Tertiæ Geminæ, donis donato &c. Centurioni cohortis primæ Dacicæ, Vigili, Centurioni cohortis ſeptimæ prætoriæ. Primipilari alæ Campanæ

dextræ &c. patrono bene merenti posuit. Hic est Mucianus ille: qui a Tacito L. 3. hist. Dacos rebellantes opposita, sua Legione repressisse scribitur, ubi pro VI. num. VII. est legendus; sexta enim nuspiam in Lapidibus legitur. Numerus 7. opinione Zamoscii Centurionem significat, pro qua roboranda hæc recitat.

XLIV.

C. IAVOLENVS MODESTVS.
7. LEG. XIII. GEMINAE.
MERCVRIO. AVG. SACR.
V. S. L. M.

Cajus Javolenus modestus
Centurrio Legionis XIII. Geminæ
Mercurio Augusto Sacrum
Votum Solvit Libero Munere.

XLV.

Albæ.

I. O. M.
ET CONSESSV DEORVM
DEARVMQVE PRO
SALVTE IMPERII
ROMANI ET VIRTVTE
LEG. XIII. G. SVB M. STATIO
PRISCO CONSVLE DE
SIGNATO DEMONSTR.
. . . . PER
I. AVRELIVM IPOPHIVM
PONENTI SIGNVM IOVIS ET
ARAM. P. S. F.

XLVI.

Brettæ.

APOLLINI GRANNO
ET SIRONAE DIS PRAE
SENTIBVS Q. AXIVS AELI
ANVS V. E. PROC. AVG. C.

XLVII.

Prope Albam.

M. SEPTIMVS. C. F.
MENTI. FIDEI Q. DEAB
PRAESENTIBVS
EX VOTO S. P.

Tot tamque variis Diis, Deabusque illudit Ovidius: Facta Dea est Fornax, Læti gaudete Coloni.

XLVIII.

Prope Tordam.

VIXI. DVM VIXI BENE IAM
MEA PERACTA. MOX VESTRA
AGETVR FABVLA. VALETE. ET
PLAVDITE. VIX. ANNIS LXVII.
SVLPITIAE. AVIAE. C. PLAVTIA
NVS B. M. P. Bene Meritæ Posuit.

XLIX.

Bodogfalvæ.

DIS MANIBVS
MEMORIAE C. REGVLI MORIBVS
DECORE NATALIBVS. DD. HYA
CINTHO.
VEL NARCISSO COMPARANDI QVI
VIXIT AN. XII. M. III. TER IN PV
BLICO
SPECTANT. S. P. Q. TRAIANEN
QVATER
IN CVRIA SPECTANTE IMP. M.
ANTONINI
PROCOS. SALTAVIT CANTAVIT
IOCIS
OMNES OBLECTAVIT. CVNCTIS
PLACVIT
FELIX REGVLVS PATER INFELIX
ANIMAE INNOCENTISSIMAE
L. H. L. D.

L.

Prope Ulpiam.

LAEVIAE SVAE NEPTI
CARISSIMAE AVIA LVCRE
TIA SOLA SENEX. DE SVO V.
VIXIT AN. VII. M. V.
Vixit Annis septem mensibus quinque.

LI.

Ostrochovii.

D. M.
QVAE PRIOR DEBVI MORI VRGEN
TIBVS FATIS EILIVS VNICVS ME
PRAEVERTIT. QVOD MISERRIMVM
FATV EST LAELIA SOLA MATER
INFELICISSIMA. HERCVLI FILIO
CARISSIMO. P. VIXIT ANN. IX.
M. V. D. XIII.
Sola Mater seu orba, deplorat unigenitum.

LII.

IMP. CAES. ANT. GORDIANVS
PIVS PELIX INVICTVS AVG.
BASILICAM LEGVM AC - - - -

Tordæ in Templi propyleo, quod forum ſpectat, hæc viſuntur, ſed ubi hæc Baſilica juris dicundi ſteterit, exploratum non eſt. Baſilica LEGVM juris Dicundi in ſoro a Romanis Locabatur.

LIII.

IOVI MONITORI
CONSERVATORIQVE
- - - -
LEG. AVG. LEG. XIII. GEM.
SOMNO MONITVS.

Propert. l. 2. Eleg. 29. v. 27.
Vadit & hinc Caſtæ narrabat ſomnia Veſtæ
Quæ ſibi, quæque mihi non nocitura forent.
Sil. l. 8. - - ſub lucem ut viſa ſecundent
Oro cœliculas, & vivo purgor in omni.

LIV.

Columna in alveo Maruſii reperta.

SILVANO SANCTO
LAEMIL CARSLAE
CA VC PR. PR. III. DA
CIARVM.

LV.

HERCVLI SALV
TIFERO Q. VIB.
AMILIVS AVG. COL.
DAC. PRO. SALVTE
IVLIANI. FILI SVI.

LVI.

NEMESI
AVG.
VITALIS
C. A. RON.
V. S.

Nemeſi Auguſti, Vitalis, Cæſaria Rationibus Votum ſolvit.

LVII.

LVII.

Albæ.

DEO SILVANO
SILVESTRI
COLON. C. AQVILI
NVS VET. LEG. XIII. G.

Sunt mihi ſemidei, ſunt ruſtica numina Fauni
Et Nymphæ Satyrique & monticolæ Silvani.
Ovid. Metam l. 1. v. 192.

LVIII.

Prope Albam.

MARTI AVG.
PRO SALVTE IMP.
CAES. M. ANTONI
GORDIANI PII
FELICIS AVG.
M. ANTONIVS
VALENTINVS
EQ. R. D. M. APVL.
SACERDOS ARAE
AVG. - - -
CORONATVS DAC
III. D. D.

Valentinus hic Decurio ſimul & Sacerdos fuit, quia in oppidis municipiiſque primores, opulentiſſimique ad Sacerdotii munus eligebantur.

LIX.

Tordæ.

IMP. CAES. - EP - SEVERVS
P. PERT. AVG. ARAB ADIA
ENIC. PONT. MAX. TIB.
T-T. VIII. IMP. VII. COS. II. PRO
COS. PP. LEG. V. MAC . - DON
DEDIT. DEDICANT. E. P. SEPTI
MO GETA LEG. AVG. PR. PR.
CVRA AGENTE TIB. C. CLAV
DIANO LEG. AVG.

Macellum Dono dedit, Macellum Auguſti plures memorant Lapides. Erat autem priſcis Macellum, in quo omnia quæ ad victum pertinerent, vænum ibant.

Series inſcriptionum quam nunc adnectimus, pertinet ad commendandam rem Metallurgicam.

LX.

EX VOT. XXX.
MAGNO ET INVICTO IMP. CAES.
T. AELIO. HADRIANO ANTONINO
PIO. AVG. PONT. MAX. TRIB. POT
XVI. COS. III. PP. PRO SALVTE ET
FELICI PONT. MAX. ET ANNIAE
FAVSTIMAE. AVG. CONIVGI. C. CLO-
VI PRAEF. M. DACORVM. IASSIORVM.
HANC STATVAM IN AVRARIA
HVMINIBVS MAIESTAT. Q. EORVM.

Hæc in Marmoræ Ulpiano.

LXI.

TI. SERRANVS EXACTOR
A. A. A. AVG. AESCVLAPIO.
SVPER SALVTE CONIVGIS
CRISPINILLAE B. M.
H. S. P.

Exactor Auri Argenti Æris. Albæ Juliæ.

LXII.

Zalathnæ.

D. M.
VLPIAN - - - -
METTR - . -
PHIMP -
CONIVGI
SANCTIS
SIMAE
NEPTVN - - -
LISAE GNI
PROC. AVR.

Procurator Aurariæ.

LXIII.

Zalathnæ.

D. O. M.
TAVRELIVS
DIOCLES B.
PROC. AVR.

LXIV.

LXIV.

Zalathnæ.

I. O. M.
PRO SALVTE IMPERATORIS
COLLEG. AVRARIARVM
L. CALPVRNIVS.
D. D.
Collegium Aurariarum.

LXV.

PRO SALVTE
DOM. N. N.
L. SEP. SEVER.
M. AVR. ANTO
NINI ET
- - - - -
C. CAES. AVGG.
D. DICAT
VIII. K. AVG.
MVCIANO ET FABIANO
CONSS.
COLL. AVRAR.

In ruderibus Patroissæ ad Zalathnam nunc est vicus Petrisan.

LXVI.

Ad vicum Kornesd.

C. CVRTIO C.
POLLIA RVFIN
TRIBVNO LATIC.
LEG. XIII. GEM. IIIVIR
A. A. A.
COL. VLPIA TRAIANA.
DACIC. SARMIZ
Triumviro Auri Argenti Æris.

LXVII.

D. M.
M. VLPIO AVG. LIB.
HERMIAE
PROC. AVRARIARVM
CVIVS RELIQVIAE EX
INDVLGENTIA AVG. N.
ROMAM LATAE SVNT
SALONINA PALESTRICE
CONIVNX ET DIOGENES
LIB. BENEMERITI
FECER.
VIXIT AN. LV.

LXVIII.

Tordæ.

P. AELIO T. F. QVAEST. R.
AVRI LVSTRALIS COACTORI
AC CIVITATVM VOLMERII ET
PETOVII CVRATONI. Q. LAE
LIVS AESOPIVS. B. M. M. P.

Aurum Luſtrale, quod ſingulis Luſtris pendendum erat.

LXIX.

IOVI INVENTORI
DITI PATRI TERRAE MATRI
DETECTIS DACIAE THESAVRIS
DIV. NERVA TRAIANVS CAES. AVG.
VOTVM SOLVIT

Quid de his theſauris ſentiendum ſit, Vide Minerologiam M.P. Tranſilvaniæ pag. 41.

LXX.

Oſtrovii.

I. O. M. D.
PRO SALVTEM BASS.
AQVILAE ET GAI. GALANI
EX COLL. FABR. DEC. IIII.
V. S. I. M.

LXXI.

Oſtrovii.

I. O. M. AETERNO
TEF. FLAVIANVS
AVG M. S. AP. ET DEC.
COLL. FABR. V. NA. CLA
V - - DIA CONIVGE SVA
QVOD PRO SE T - FLAVIIS
RESTITVTO FLAVINO
IANVARIO. - - -
FL. S. SVIS VOVERVNT.
V, S. L. M.

LXXII.

IVL. HERCVLANVS
DE SCOL. FAB. NR. A. G.
VIXIT A. LXXX.

Erant Romanis Fabricæ ferrariæ diverſæ uti ſunt: Sagittaria, Loricaria, ſcutaria, Balliſtaria, Clibanaria, Spatharia, quorum cauſa, ſchola & Collegium Fabrorum tam in Ulpia Trajana, quam Apulo erecta ſunt, uti adlatæ teſtantur inſcriptiones.

LXXIII.

M. PAPIRIO M. F. COR.
PRAEF. COH. I. PANN. IN DACIA
PRAEF. RIPAE. TIBISSI. DANVVII.
CVRATORI. PONTIS. AVG. IN MOESIA
II. VIRO POP. PLEBQ. VLPIA TRAIA.
SAR. PATR. H. M. P.

Hunc ad Ulpiam Trajanam inventum esse testatur Zamoscius, colligitque discrimen Mœsiam inter, & Mysiam, illam Danubio proximam, hanc in Asia sitam esse contendit.

LXXIV.

C. MARIVS DRVSVS C. F. PR. PR.
DICTVS EX PROVINCIA DACICA
TRIBVNVS LATICLAVIALIS PRAEF.
LEG. XIII. G. FONTIVM AQVARVMQ.
COELESTIVM EX MONTIBVS DELABĒ
TIVM TORRENTI SVFFLAMEN HIS
MVRIS FOSSAQ. OPPOSVIT ET AD
PLANA PERDVXIT.

Hæc ad prima Ulpiæ Mœnia legebantur. Cura reficiendorum fontium, aquæ ductuum, viarum, pontium erat Proprætoribus commendata, qui ut ait Svetonius latum gestabant Clavum, atque in provinciis velut Tribuni Laticlaviales cum potestate ac præfectura, mille fere militibus præerant.

LXXV.

IMP. CAES. DIV. TRAIAN.
PARTHICI F. DIVI NERVAE NEP.
TRAIAN. HADRIAN. PONT.
MAXIMO TRIB. POTEST XVI. COS. III.
PP. AQVA INDVCTA COLON. DACIC.
SARMIZ. PER C. M. PAPIRIVM AELIANVM
LEGATVM EIVS PRPR.

Forte idem hic Papirius qui supra, ripæ Danubii, & Tibissi Curator scribitur, aquam in Coloniam SS. supra scriptam induxit.

LXXVI.

D. M.
M. VIBIO M. F. TER
FONTIS RVBICONIS
CASTELLARIO AGRIP
PINA CONIVX MARITO
DILECTO SIBI ET SVIS P.

Vocabant Castellum locum illum, in quem aquæ derivabantur, qui huic præerat Castellarius dictus est. Hæc etiam ad Ulpiam legitur.

LXXVII.

C. CVRTIO POLLIA. RVFIN.
TRIBVNO LATICL. LEG. XIII.
GEM. III. VIR. A A A. F F.
COL. VLP. TRAIAN DACICA SARM.

Laticlavi jus habere. idem eſt ac Senatorium munus, ut ſuperius innuimus. Ovid. Triſt. l. 4. Eleg. X.

Curia reſtabat, clavi menſura coacta eſt,
Majus erat noſtris viribus illud onus.

LXXVIII.

Albæ.

D. M.
P. AELIVS VETVS
MIL. LEG. XIII. G. TI.
P. V. VIX - - .

LXXIX.

Brettæ.

M. D.
O IVLIVS. SECVNDI
VE LEG. XIII. G. VI.
AN. LX. O. F. IVL. SEC.
F. P. P.

Hanc Zamoſcius Brettæ inventam quiddam Hieroglyphicum docere tradit. Forte Diis Manibus obtulit Julius Secundianus veteranus Legionis XIII. Geminæ vixit Annos ſexaginta opus fecit Julius Secundianus Filius Patri Poſuit.

LXXX.

In Scriptoribus rerum Ung. a Schandtnero editis ſequentes extant ſine ulla ſui interpretatione.

FORTVNAE
REDVCI LARI
VIALI ROMAE
AETERNAE
Q. AXIVS AELIA
NVS VE. PROC.
AVG.
IONI.

Lares Viales, compitales, privati, publici apellati, quod compitis, viisque publicis præeſſent. Ovid. Faſt. l. 2. v. 592. & 615.

Fitque gravis, geminosque parit qui compita ſervant,
Et vigilant noſtra ſemper in aede Lares.

LXXXI.

LXXXI.

Albæ.

P. AEL. ATHENO
DORVS VIXIT
ANN. III. D. X. L.

LXXXII.

Albæ.

TVTICIAE ADRASTILLAE
VIXIT ANN. XXVIIII. M. II. D. XX.
TVTICIA VICTORIA FIL
ET HERES MATRI
KARISSIMAE.

Vixit annis viginti novem menſibus duobus, diebus viginti.

LXXXIII.

Albæ.

S. I. M. TVRRANVS MARCELLINVS
ET ANISENECIO IVNIOR CONDVCTORES ARMEN.
EX VOTO POSVERVNT

LXXXIV.

Albæ.

D. M.
C. VRBICI CON
DVNVS. M. L. XIII. G.
S - XV Λ XXX. VRB.
ICI Λ. INCENV Λ
- - XX. VRBIC. XEN IIV. AX.
VRB. SPECI. F. B. M.

LXXXV.

Albæ.

P. AEL. ANTIPAT
RO MARCELLO
EQ. R. DEC. COL. AP.
FIL. P. AEL. ANTIPA
TRI AMIL. IIVIR.
CL. SS. ET ADOPTIVO
P. AEL. MARCELLI. V.
ET EX PRAEF. LEGI
ON. VII. CLAVD. E. I. ADIVT.
DADES E FILETVS ACTOR.

En ſeptimæ Claudiæ & primæ adjutricis teſtimonium luculentum.

LXXXVI.

L. FL. VALENS
OB HONOREM
FLAMONII
B. P. D.

Quid bono Publico dederit non liquet.

LXXXVII.

I. O. M.
CONSERVATOR
CALISTVS. AVG.
NOSTRI VER
NA DISPEN
SATOR. ET COR
NELIA EIVS
PRO SE. E. SVIS.

Verna hic pro Dispensatore sumitur in aliis Romanis inscriptionibus etiam pro Villico uti ista: Tuscus Augustorum nostrorum Verna Villicus Tutelæ votum reddidit.

Nec de plebe domus, nec avaræ Verna Catastæ,
Sed Domini Sancto dignus amore puer.

Mart. l. 6. Epigr. 29.

LXXXVIII.

Albæ.

D. M.
P. AELIVS
VETVS † NPS
MIL. LEG. XIII. G.
S. TIB. V. VIXIT.

LXXXIX.

Albæ.

NVMINI AES
CVLAPIE THY
GIAE - . ROSA
- - - - - - -
- - - - - - -
NAT - - - OR EX
DISP. POSVIT.

XC.

Albæ.

VICTORIAE
AVG.
LEVCANVS.

XCI.

XCI.

Albæ.

MINERVAE
TIB. IVLIVS
NOVIANVS
LEG.
POSVIT.

Minerva ſapientiâ, & bonarum artium Dea. Arnobius autem quaſi Memineram eandem cum memoria eſſe putat. Affranius apud Agellium l. 13. c. 8.

Uſus me genuit, Mater peperit memoria,
Sophiam vocant me Graji, Vos Sapientiam.

XCII.

Albæ.

HERCVLI
INVICT
PRO SALV.
C. IVL. METRO
BIANI ET
AELIAE BO
NAE CON
IVG. ADA
MAS EX V. P.

Herculi Invicto pro Salute Caj Julii Metrobiani & Aeliæ bonæ Conjugis adamatæ ex voto poſuit.

XCIII.

Albæ.

FORI BONAE
DOMESTIC SACR
OPAL. TIN. SENILIS
VSLLM.

Fortunæ Bonæ Domeſticum Sacrum Senilis Vovit Solvit Libens Libero Munere.

XCIV.

Albæ.

IOVI
STATORI
Q. ABVRN.
V. S.

XCV.

Albæ.

C. ATRIVS C. F. C. RVSTY
MINA CRESCENC
ARSVLIS. MIL. LEG XIII.
GEM. VIXI - - -

XCVI.

D I A N AE
S A C R V M
Q. P. S I N I L I S
V. S. L. M.

Ubi Diana colebatur, eodem Venatores faces ſpicatas deferebant, canes ſuos morbo, ac ſcabie affectos Deæ ſiſtebant, omni inſtrumento venatorio ante illam collocato.

- - - - Ipſa coronat.
Emeritos Diana Canes, & ſpicula tergit,
Et tutas ſinit ire feras. - - Statius l. 3. Sylv.

XCVII.

Albæ.

I. O. M.
V I S V O
V I B I V S
P O S T I M
V. S.

XCVIII.

Albæ.

G E N I O
TIB. CLAVDIVS
MANSVETVS
O B T I O.

OBTIO erat Vicarius miniſter Centurionis aut Decurionis qui peregre illo proficiſcente rei ſuæ familiari privatisque negotiis curandis adoptabatur.

XCIX.

Albæ.

P. AEL. PF. PP. MARCELLO
VE. PP. EX PRAEF. LEG. VII.
CL. ET I. ADIVT. S - - - BPRIN
CIPE PEREGR - - - - RVM
SACERIAVI
NIAE PAP.

Princeps Peregrinorum, utique ad ſalutem peregrinantium tutandam inſtitutus fuerit, magna horum cura habebatur adeo, ut qui his graviter injurius exſtitit, ei aqua & igni interdictum fuerit. C.

C.

Albæ.

FORTVNAE
AVG. SACR. ET GEN.
O CANABENSIVM
L. SILIVS MAXIMVS
VII. LEG. I. AD
PF. MAGISTRAS
PRIMVS IN CAN
D. D.
ET SILIA IA - - PIA
ET SILIVS - - - MIAVS.

CI.

Enyedini.

P. FVRIO SATVRNINO
COS. LAELIVS
MAXIMILIANVS
DEC. COL.

CII.

Enyedini.

I. O. M.
CETERI - -
DIS CONS
TIBVS
ORELLIVS
ADIVTOI
II. VIR. COL.

Consentes Dii dicti sunt, quasi in eo quod gerendum est Consentientes. Martianus Capella l. 1. Ac mox Jovis scribæ præcipitur pro suo ordine, ac ratis modis, cælicolas advocare, præcipue Senatores Deorum, quorumque nomina, quoniam publicari secretum cæleste non pertulit, ex eo quod omnia pariter repromittunt, nomen eis ex Consentione perfecit.

CIII.

I. O. M.
IVNONI REGINAE
MINERVAE
I. ANNIVS ATALINVS
HONORATVS LEG.
AVG. LEG. XIII. GEM.
ANTONIANAE PRAEF.
CT. AERARII MILITA
RIS SODALIS HADRI
ANALIS CVM GAVI
DIA TORQVATA.

Quid quid ab auriferis ejectat Iberia fossis,
Dalmatico quod monte nitet - - - -
- - uni parent commissa Ministro. Stat. Papin. l. 3. Sylv. Nempe Præfecto Ærarii.

CIV.

Cibinii.

D. M.
C. CENSORIO
G. FIL. SERENO
EL. SOLVA
LEG. XIII. GEM.
FVSCIVS SVC
CESSVS ET CENSO
RIVS FORTVNATVS
H. F. C.

Cic. de legg. l. 3. c. 3. Censores populi ævitates, soboles. Familias pecuniasque censeto: Urbis templa, vias, aquas, ærarium vectigalia tuentor, populique partes in tribus distribunto, exin pecunias, ævitates ordines partiuntor, Equitum peditumque prolem distribunto, cœlibes esse prohibento, mores populi regunto, probrum in Senatu ne relinquunto &c.

Sub Imperatoribus Censores desiisse ex Tertul. de Pallio c. 4. concludo: Enimvero jam dudum Censoriæ intentionis episcynio disperso &c.

CV.

Osztroboni.

AVL. CRIS - - -
VOLT - - - - -
XIII.
LORVM INIVRIA ET
NIS VIOLENTIA
DIRVPTVM POPVLO
PLEBIQ. SERGIDA
VIENSI RESTITVIT.

Aulus Crispus e Tribu Voltmia Præfectus Legionis XIII. Geminæ pontem bellorum injuria, & amnis violentia &c. Sergidaviam quære in Vicinia Sarmize-ægethusæ, seu in Valle Háczeg.

CVI.

Claudiopoli.

M. S. A. M. A. M. M.
XII. N. N. X. RII. DVDA
NVI AVRII VAVIXII AN
EI IVSTHIO II NVNO
SVS. V. Z. ENEI AVG.
POSVIT.

CVII.

CVII.

Claudiopoli.

I. M. N. TAVIATIO PRO SALV
IMP. ANTONINI ET M. AURELI
CAES. A. CONSISTENTES
MVNICIPIO POSVERVNT.

Teſtatur hic Lapis Claudiopolim municipium fuiſſe. TAVIATIO Lege TRAJANO A Lege M. Milites conſiſtentes municipio poſuerunt.

CVIII.

Oſtrohovii.

FEBRI DIVAE
FEBRI SANCTAE
FEBRI MAGNAE
CAMILLA AMATA
PRO FILIO
MALE AFFECTO P.

Vetula Capularis ſuperſtitioſo hoc Voto, filii valetudini conſultum ire parabat.

* * * * * * * * *

Inſcriptio LX. Præfecti Municipii Dacorum Jaſſiorum meminit, quod ad Ulpiæ Trajanæ rudera eſſe non potuit, uti patet e Zarmiſegethuſanis marmoribus, putarem itaque Præfectum municipii Jaſſiorum e Moldavia huc adpuliſſe, atque Aurariæ (quæ ubi ſteterit, vide Minerologiam M. Princ. Tranſilvaniæ) reditibus Locupletatum, Imperatori ſtatuam nuncupaſſe. Caput Moldaviæ Jaſſy, utique a gente cognomine dictum, iſtud confirmat. Neque Jaſſi cum Jazygibus Metanaſtis, aut hi cum Philiſtæis miſcendi ſunt. Jazyges Metanaſtæ vel ob crebras Danubii trajectiones, vel ob metas & terminos Romanæ ditionis, quibus adjacebant, ſic dicti, partem Ungariæ Danubio, Tibiſcoque fluminibus interjectam incolebant, iſtud Ptolomæus Geogr. L. III. c. VII. & Plinius innuunt, Plinium L. IV. c. XII. Zamoſcius ita recitat, Campos & plana Jazyges tenent, montes vero & ſaltus pulſi ab his Daci ultra Tiſſum amnem ad Moros. Quomodo vero Daci pelli poterant, niſi pulſores tenuiſſent partem occidentalem ad Tiſſum fluvium. Multis tandem attriti cladibns Jazyges Metanaſtæ circa annum Chriſti 174. imperio Romano parere coacti ſunt Vide Tacitum Ann. L. XII. & Hiſt. L. III. & Dionis Epitome L. XXI.

Quæ igitur hodiernorum Ungariæ Jazygum origo? ſi commento ſimile eſſe ait P. Timon progeniem aliquam Hunnicam Tibiſcum ante Attilanos incoluiſſe, ſtatuendum eſt Jazygum nomen hodiernis acceſſiſſe idcirco, quod

ab Hungaris tertia ex Asia migratione Pannonias occupantibus Jazygum antiquorum Campis, terrisque donati fuerint istorum Majores. Hæc eadem est ratio cur Ismaelitæ, & Philistæi vocabantur hodierni Jazyges, quia easdem terras olim etiam Ismaelitæ seu Philistæi Tocso rerum Domino possederant, Vide Anonym. Belæ 1. Notar. & Ritum explor. verit. per judic. ferri candentis §. XXXVIII. & XLI. Adsciticium itaque Jazygum Jazvingum, Jazonum hodiernorum vocabulum; nunc Supremus horum Judex Palatinus est, qui olim judicem ipsis constituebat prouti evidens fit e sequenti.

„ LUDOVICUS DEI Gratia Rex Hungarorum, Fideli suo
„ Stephano dicto Izopos Judici Jazonum nostrorum, per Dominum
„ Ducem Palatinum constituto Salutem, & Gratiam. Conqueritur
„ nostræ & Regniali Majestatibus Scenke de Mysce, quod Tu ex
„ inductione Bondogacz Jasonis Soceri tui ad Domum & possessio-
„ nem ipsius Scenke potenti manu venire & vagia & pignora in
„ eisdem domo & possessione suis recipere nitereris atque velles.
„ Unde cum nos nolimus ut Tu, & cæteri quipiam Jazones ille-
„ gitime ipsum Scenke in persona aut rebus audeat molestare, &
„ dampnificare, fidelitati Tuæ firmissime precipientes mandamus qua-
„ tenus Tu & dictus Bondogacz ad domum & possessionem ipsius
„ Scenke venire, & in eisdem pignora illegitime recipere nullate-
„ nus præsumatis, imo si aliqua pignora jam Tu cum dicto Bon-
„ dogacz in domo aut possessione ipsius Scenke potentialiter abstu-
„ lissetis & recepissetis, ex tunc hujusmodi pignora Tu Stephane
„ dicto Scenke restituas, & prædicto Bondogacz reddi facias dam-
„ pno, & mora sine omni. Si autem alquid actionis contra ipsum
„ Scenke Tu & dictus Bondogacz habetis, id juridicie in Curia
„ nostra exsequi debeatis, & aliud facere non ausuri in præmissis.
„ Datum Budæ quinto die festi Epiphaniarum Anno Domini
„ Millesimo tercentesimo septuagesimo.

MA-

MATERIA TENTAMINIS MATHEMATICI

QUOD

EX PRAELECTIONIBUS

R. P. JOANNIS FRIDVALDSZKY e S. J.

AA. LL. ET PHILOSOPHIAE DOCTORIS MATHESEOS PROFESSORIS PUBLICI ET ORDINARII.

CORAM

ADMODUM REVERENDO DOCTISSIMO AC SPECTABILI INCLYTAE FACULTATIS PHILOSOPHICAE

DECANO

P. ADAMO NYIRÒ e S. J.

AA. LL. ET PHILOSOPHIAE DOCTORECONTROVERSIAE FIDEI PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO,

ET

TOTA FACULTATE PHILOSOPHICA

SUBIVIT

ILLUSTRISSIMUS

L. BARO JOSEPHUS THOROCZKAY

DE THOROCZKO,

IN REGIO - PRINCIPALI UNIVERSITATE CLAUDIOPOLITANA MATHESEOS AUDITOR.

EX GEOMETRIA

ET

ALGEBRA ad hanc applicata

QUAESITA AC THEOREMATA EUTHYMETRIAE.

QUid Punctum? Linea? Angulus Acutus Obtusus Rectus? quæ angulorum mensura? quid & quotduplex Triangulum? quid Circulus? Segmentum? Sector Circuli?

Anguli contigui vel sunt recti, vel duobus rectis æquales, Verticales sunt æquales, si recta secet oblique duas parallelas ex octo angulis alterni, item internus externo, æquantur, interni autem sunt æquales duobus rectis. In Triangulo Isosceles anguli ad basim sunt æquales duobus rectis. Si in Triangulo anguli alicujus Latus producitur angulus externus est æqualis duobus internis oppositis. In duobus Triangulis si duo Latera cum uno angulo intercepto, vel unum Latus cum duobus angulis adjacentibus, aut tria Latera sint æqualia tota triangula sibi æquantur. Linea basi Trianguli parallela ita secat Latera ut partes ad Latera, a quibus resectæ sunt similem habeant rationem. In Triangulis æquales angulos habentibus Latera æqualibus angulis opposita sunt proportionalia, proportionum hinc ortarum terminos permutare manente proportione. Ad datas rectas petendas proportionales invenire. Angulus ad Centrum duplus est anguli ad Peripheriam.

QUAESITA AC THEOREMATA EPIPEDOMETRIAE.

QUid Superficies? Quadratum? Rectangulum? Rhombus? Rhomboides? Trapezium? Polygonum?

Rectangulum est æquale facto ex basi in altitudinem, Parallelogramma, & triangula super eandem basim, & intra easdem parallelas sunt æqualia. Figurarum harum omnium areæ sunt inter se in ratione composita basium & altitudinum, & si easdem

vel æquales habeant bases sunt ut altitudines ac contra. Similium Figurarum areæ sunt in ratione duplicata seu ut quadrata Laterum honologorum. In Triangulo rectangulo quadratum Hypotensæ est æquale quadratis Laterum. Circuli area est æqualis triangulo, cujus altitudo est radius, basis peripheria.

QUAESITA AC THEOREMATA STEREOMETRIAE.

QUid Corpus solidum? Cubus? Pisma? Cylinder? Pyramis? Conus? Parallelepipedum Sphæra? Omnia sunt in ratione composita basium & altitudinum. Similia sunt in ratione triplicata Laterum homologorum. Parallelepipedum per basim Diagonaliter sectum resolvitur in duo prismata æqualia. Omne polygonum regulare est æquale pyramidi cujus basis est æqualis triangulo omnium basium minorum summæ, altitudo vero perpendicularis ad Centrum. Sphæra est æqualis Cono, cujus basis æquales toti superficiei Sphæricæ, & altitudo radio.

PROBLEMATA EVTHYMETRIAE.

SCalam Geometricam construere, & ad hanc calculum Logisticum decimalem applicare. Instrumentis Astrolabio, Goniometrico, Mensula distantiam duorum locorum seu ad utrumque, seu tantum ad alterutrum, seu ad neutrum accessus detur, determinare, Latitudinem Fluviorum, Fossarum investigare. Altitudinem, seu accessam, seu non; ope prædictorum instrumentorum inquirere eandem ope baculorum, umbræ solis, vel speculi investigare.

EPIPEDOMETRIAE.

AReas regulares & irregulares sive ex medio, sive ex peripheria metiri, harum Lineas curvas rectificare. Circuli aream metiri. Jchnographiam Pagi cum adjacentibus, fundis determinare. E Montibus duobus Transilvaniæ Hargita nimirum, & Székelykő ceu Linea baseos totius operis, Transilvaniam dimetiri. Libellationem instituere, huic calculum in simplici æque, ac composita Libella applicare. Areas omnes ad Geodesiam reducere.

STEREOMETRIAE.

SOliditatem omnium Corporum, etiam informium invenire, Virgam Pythometicam construere.

EX GEOMETRIA CURVARUM.

NAturam Circuli, Parabolæ, Ellipsis, Hyperbolæ, Cycloidis æquatione comprehendere. In Parabola quadratum semiordinatæ, æquale est rectangulo ex abscissa in parametrum, quadrata itaque semiordinatarum sunt inter se, ut earum abscissæ. In Ellipsi quadratum semiordinatæ æquale est rectangulo ex parametro in abscissam demto alio rectangulo, quod fit ex abscissa in quartam proportionalem ad diametrum parametrum & abscissam; habent etiam quadrata semiordinatarum rationem, quam rectangula segmentorum diametri. In Hyperbola quadratum semiordinatæ æquale est rectangulo ex abscissa in parametrum addito alio rectangulo ex abscissa in quartam proportionalem ad diametrum parametrum & abscissam. In Cycloide abscissa ex semicirculo generatore portio, æqualis est semiordinatæ inter Cycloidem, & abscissam interjectæ. Usum harum Curvarum exhibere.

EX ARCHITECTURA CIVILI.

QUis ortus & progressus, Quæ Ichnographia, Ortographia, Intersectio. Quæ Axiomata Materia ædificii, fundamentum substructio, Muri, Fornices &c. quibus firmitatis Legibus definiantur. Quid ad Leges commoditatis, & venustatis adtineat? Qui ordines Architectonici, eorum proportio, modulus? Unde difficultas præter Tuscanum, Doricum, Jonicum, Corinthium, Romanum alios ordines Architectonicos inveniendi?

EX GNOMONICA.

QUid Horologium Sciatericum regulare, vel irregulare, æquinoctiale? Horizontale? Meridionale? vel aliud declinans? Umbra Styli qui situ æquidistante ad axem mundi e centro circuli paralleli ad æquatorem, perpendiculariter in terræ superficie erigitur, circuli circumscripti peripheriam ita partitur, quemadmodum Sol motu communi dividit circulum diurnum. Triangulum fundamentale delineare, hujus ope æquinoctiale, Horizontale, Verticale quodvis conficere.

O. A. M. D. G.